

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

B-dul Academiei, 3,
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei
În străinătate 12 „

O călătorie pe „rotile“ la frați înstrăinați

(Urmare)

Dacă ținta unei astfel de călătorii este punctul neclintit, ce te atrage magnetic pe calea resfirată sute de kilometri; impresiunile ce le primești dealungul ei, se perindează pe dinaintea ta, călătorule, asemenea figurilor d'intr'un caleidoscop.

Din arșița soarelui dogoritor — încapi lesne în umbrosul crâng răcoritor; de pe culmea muntelui, câmpii și zări cuprinzătoare, o tulești prea curând în vâlceaua primitoare; din superlativul placului turistic — te pomenești deodată... pompând, de'ți ese sufletul, afurisind pe cel, ce a inventat pârda nicelele tubului aerose, bune numai pentru cei ce se răsfață în biciclete nichelate pe d'inaintea cafenelelor, pe pardoseli orientale.

Mai ales cât privește năcazurile și durerile *sufletești*, ce'ți cășunează răsufierea unui tub, nu scapi, cum nu scapi de durerea de măsele.

Nici nu ești sigur, un kilometru măcar, cu fabricatele cele mai laudate; căci adesea cele mai cu multă reclamă întâmpină și cele mai multe *reclamații*.

După vre-o două ceasuri de urcare peste mägura «Radovan», ajunsei culmea, unde poposii la casa unui «drumar» și mă'nviorai cu o oală de lapte dulce, ce'l băui, însetat și infometat cum eram, de par'că aș fi sorbit sufletul unei alte vieți.

De aici până în valea însemnată a râului «Vrbaș», ce se perdea în adâncime, mă dedei pradă unui noian de plăceri sportice; căci serpentinele unor căi bine așternute sunt poezia cea mai gustată de un velăcipedist.

Salți de plăcerea musculară a repaosului meritat; sbori ca o pasăre sau ca zeul Mercuriu, cel cu călcăele innaripate; caprinzi ca vulturul sau ca un generalism întreaga topografie a împrejurimilor văei și te arunci pe fugarul tău neobosit când pe o parte când pe cealaltă a văei scociorând cu privirea și îndrumându-te și a avea prin toate co-

claurile și vâlcelele dependente; sorbi în unde pline aerul «învântat,» ce'ți răcorește fața, tâmplele și tot trupul; binecuvintezi apoi sporturile sau «placurile»; și deplângi numai pe șerbii cafenelelor și pe ciracii jocurilor «la noroc».

În avântul plin al unei ființe cugetătoare, ce a răpit acerei aripele, mă scufundai deci iară într'un zbor fugarnic în undele de aer, printre care licăria în fundul văii *Dolni-Vakub*.

Un orașel așezat dealungul unei văi înguste, cu bazare cât se poate de turcești; cu figuri, cât se poate de sinistre, părлите și de soare și de soartă, lăncede de căldură, de lene și de stoicism mahomedan! Cu minarele subțirele, cu cadâne ochșeșele, ce pândeau după zăbrele sau treceau pe stradă ca niște fantome, înveșmântate în cel mai neestetic port din Europa: iată pe unde trecui ca săgeata, purtat de gândul mântuitor, de a ajunge până în seară la Livno, spre a nu fi silit să mân iarăși în cine știe ce cuibar bosniac.

Și poate aș fi ajuns acolo, dacă blăstămurile, aruncate, de mine de atâtea ori în văzduh contra făuritorilor de tuburi, nu ar fi stărnit prin «telepatie» mânia lor, urgisindu-mă tot pe mine, a umfla mereu, mai la fiecare miriametru, tuburile rotilelor. Observasem în cele din urmă un cusur foarte ciudat la ventilul «Michelin». Mica mea pompă nu umfla în deajuns camera, de oarece o mare câtime de aer eșia în timpul pompării. De întrebuițam însă în vreun atelier o pompă mai mare, presiunea puternică interioară îl închidea aproape hermetic. În sudoarea frunței însă mi se lumină mintea: astupând răsufălăturile ventilului cu... *clei*.

Mântuire și fericire!

Dela Dolni-Vakuf valea se lărgește foarte. Mersei tot într'o'ntinsoare pe o șosea cam «gropăreață» până la *Bugoino*, unde ajunsei pe la prânz.

Ospătaiu ca un pașă june-turc, care știe să prețuiască și udătura lui Gambrinus; apoi făcui un popas de trei ore. Nenorocul însă mereu mă păștea în ziua aceia.

Plecaiu pe la trei din *Bugoino*, dar în loc să cârnesc la dreapta spre munți, ținui valea înaintea, astfel că mă pomenii după vre-o 20 de kilometri, tocmai la *Gorni-Vakuf*.

Pornii deci îndărăt de unde plecascm, pierzând în acea zi vre-o 45 de kilometri de muncă zadarnică, făcând însă în total 77 de kilometri. *Vineri în 22 August* plecaiu pe la 4 jnm. pentru a doua oară din *Bugoino*. Câțiva kilometri de aici, dăm prin satul *Cipulici*, locuit de o populațiune de origine macedo-română, ce se îndeletnicește cu meseria spoitoriei de vase.

D. T. Filipescu de care amintirăm la începutul acestei descrieri de călătorie, povestește cum întâmplarea îl slujise, spre a descoperi primul sălaș românesc în Bosnia, trecând pe la anul 1901 prin acel sat.

Cititorii îmi vor îngădui să reproduc aci interesanta sa relațiune:

«Călătorind odată prin acest sat și stând din întâmplare înaintea casei unui atare spoitor de vase de aramă, am auzit un moșneag spoitor zicând unui băiat, ce freca căldarea: *frecai joș caldara*», și băiatul la aceste vorbe începu să frece căldarea și mai tare. M'am gândit mult timp la aceste cuvinte și în fine am întreat pe moșneag să-mi spue, ce limbă e aceea, în care a vorbit el cu băiatul. El îmi răspuse: că aceasta ¹⁾ e limba «*kalaigiană*». La aceea i-am răspuns, că și eu am înțeles, ce a vorbit. Moșneagul mă privi mirat și mă întrebă pe loc, de unde sunt. Eu i-am spus, că sunt din Saraievo și l-am rugat să-mi spună, unde a învățat ei această limbă, pentru că mă interesează mult. Atunci meșterul îmi răspuse, că aceasta e limba «caravlașcă», adică limba română, și că această limbă au învățat-o dela părinții săi, și că mai înainte cu mulți ani au vorbit-o ei bine această limbă, dar acum generațiunea de acum o vorbește slab. Mi-a spus și aceea, că numai meșterii cei bătrânii, mai știu să vorbească bine această limbă, dar că ei nu sunt acum pe acasă, ci umblă prin lume cu meseria lor.» ²⁾

Din spusele d-lui Filipescu nu putui nimic verifica privitor la graiul și populațiunea din Cipulici, deoarece atuncea, când treceam pe acolo, nu aveam cunoștință exactă despre locuințele aromâne sau caravlahe din Bosnia. Totuși, ajungând la Cuprest, aflai dela o cărciumăreasă despre acel graiu «calaingesc» și despre unele cuvinte ca «apa», «casă» și altele.

Până să ajung la această localitate, trebuia iar să urc o șiră de munți cu toate plăcerile, surprinderile și desfătărilor sale neapărate.

Lăsând în urmă satul Cipulici, calea începu să urce încetinel pe o vale îngustă și *răcorită* de boarea dimineții, de adierea aerului și de respirarea arborilor «foioși». Din când în când întâlneam câte un Bosniac, mânănd din urmă caii sau măgarii, încărcăți cu găteje, aduse cale de 2—3 oare afurisind pe «Șvabii», ce-i «chinuiau» în așa mod.

Pe la 9 ¹/₂ ajunsei culmea obcinei. O tablă indică acolo drumetilor 1338 m. «nad morem» (deasupra mării). În apropiere se află un han, unde pe lângă cafeneaua nelipsită mai poți și îmbuca ceva. După un

¹⁾ Dela «Kalai» (sârb. = *cositor*).

²⁾ I. *Ieșan*, op. cit. p. 29 după *Glasnik Muzeu a Bosni i Hercegovini*, Saraievo 1902.

scurt popas de $\frac{1}{4}$ de oră și după controlarea sumară a mașinei, *îmi detei* semnalul de plecare!

Dinnaintea mea, pentru nu știu a câtea oară, se așternea incolăcindu-se în cele mai mlădioase întorsături, când pe o clină când pe cealaltă a muntelui, o serpentină lungă și nepătrunsă ca și balaurul din poveste; iar la capătul ei din vale sătulețul *Cupzeșt*, cu casele lui acoperite cu olane, cu turnuri de biserici și cu ceva verdeață de copaci. Frumusețe sălbatecă și desfătare sportică până în vale, până la *liman*! Dar de aci încolo, jur împrejur — căsca dogoritor, dar fără simțire, fără milă, o stâncărie fără speranță, o pustietate fără margine, un deșert african, mutat ca o «fată morgână» nimicitoare în miezul Europei; — și numai ici-colea mai licăreau la înspăimântătoare intervale, mici «oaze» de moină sau verziș de vie și de olivet; încât te cutremurau la gândul, a-ți duce traiul prin ținuturile acestea de Dumnezeu uitate și blestamate.

Intr'o fugă inimoasă și pătimașă ce-și sporește sborul după calitatea drumului și după avântul, inimoșia și îndemânarea călărețului mi se întâmplă ca o biată păsăruică, ce zărise prea târziu năpustindu-se asupra ei prăpădul, se lovi în sboru-i de mașină și-și incurcă aripioarele în spițele rotilor, căzând jertfă placului velocipedistic.

După un popas de un ceas în *Cupzeșt*, în timpul căruia luai o mică gustare, pornii să înfrunt «deșertul», ce m'aștepta să mă *mistue*.

Căldura se prefăcuse în ferbințeală. Razele soarelui, nestânjenite de vreun nor sau de vreo adiere, sunt mai darnice acolo în împărțășirea văpaci decât la noi. Dogoreala te mai pălia și pieziș prin răsfrângerea căldurii de pe pietrele și steii din juru-le.

O groază te prindea. Cauciucurile puteau să plesnească moleșindu-se de atâta ferbințeală; de le mai desumflai, — pietrișul putând mai ușor să-și înfigă colții în guma interioară foarte gingașă — te mânai spre aceiaș primejdie.

Sudoare fiziologică, sudori de grijă, să nu te vezi cumva pedestrând prin acest bărăgan de peatră!

În cale, — nici tu sat, nici tu puț, nici tu pădure sau rediu umbros!

Colindam de-a curmezișul unui podiș. Iar în partea aceasta a Bosniei, ce se aseamănă după caracterul ei «carsic» cu Hertegovina și Dalmația, străbătute în direcțiunea meridianelor de șirurile de munți numiți generic «*Karst*», numai «poliele» sau câmpiile sunt roditoare; iar «planinele» sau podișurils precum și munții au fost «ronculite» de păduri din timpuri vechi, astfel că numai cu anevoie sârguința ome-nească mai poate pe alocurea cu multă trudă așterne pojghița de pământ, trebuincioasă pentru cultura viței.

Șoseaua nu mai avea nevoie să fie pietruită. Mai totul era piatră. Șanțurile trebuiau adâncite cu cazmaua. Din tot ce cuprindea ochirea până în fuudul zărilor, abia dacă o pătrime era pământ; restul coloare sură de piatră. În asemenea pustietate se simte amarnic și lipsa de apă. De aceia nu arareori guvernul bosniac a durat cisterne în mijlocul drumului la loc potrivit, ca apa adunată în timpul ploioc să poată slnji de băut și adăpare.

Calea dela un timp fugea tot în pripoare mereu spre vale.

Înainte de a ajunge la *Livno*, unde o câmpie largă și mănoasă contrastează cu masivele granitoase dinprejur, mai scoborim o vale, unde niște case în drum, întocmite ca adăposturi pentru cei ce călătoresc în această mare de peatră îmi păreau adevărate năluciri.

De aci iarăși prin pustietate goală măi furarăm în urcușuri line o muche de deal, scoborîndu-ne apoi vre-o 6—7 kilometri până la *Livno*, unde ajunserăm pe la patru după prânz.

Pe la această oară, mai ales dacă n'ai prânzit, cum trebuie, te poate ademeni sau prânzul sau cina. Pentru simplificarea lucrului m'am hotărât să inbin însă amândouă oștețe.

După ce îmi măi urcai moralul astfel și poposind în grădina hotelului vreo două ore, părăsii acest drăguț situat orașel, mânănd roțile mele pe o câmpie mănoasă de o întindere neobicinuită. În fața mea se întindeau munții *Dinarici*, ce despărț Bosnia de Dalmația. Vroiam să ajung până 'n seară culmea la «Vagan», unde chitiam a mânea la cazarma jandarmilor. Din depărtare se și zăria albind șoseaua, ce trebuiam s'o urc mai în deseară. Cum soarele scăpăta spre asfințire, iar razele sale se căm băgau indiscrete sub cozorocul șapcei, grăbiam să scap cât mai curând sub umbra morților.

Apropiindu-mă de ei, putui să-i studiez mai pe îndelete.

O creastă «*carstică*» de vre'o 2.000 metri înălțime, spintecată de sus în jos de văgăuni, crăpături și prăpăstii, din mijlocul sau fundul cărora însă nu licuria nici o speranță răcoritoare, nici o dunguliță de apă; un zid de apărare, dar și un izolator de restul lumii; un câmp minunat de mânăuire pentru turiștii «cățărători»; o câmpenie de munte înfiorător de frumoasă pentru pictori și poeți, dar și o grijă necurmată în anotimpuri ernalice pentru agricultorii din câmpie, ca nu cumva hădoșii munți să le acopere *agrelle cu agest de prund și arină*.

Aceștia erau munții *Dinarici*, ce-i pipăiam din ce în ce mai aproape cu ochii, până să pun mâna pe ei, până să-mi înfiig călcăele «rotilate» în coama lor. Sălbateci-frumoși-flosoși ca și locuitorii lor — erau apropiați civilizației numai prin cingătoarea albă, cu care îngăduiau a li se înfășura în încovăeturi cochete trupul lor pietros și semeț.

MĂRTURISIRE

N'aş vrea s'adaug lacrimile mele
 La necuprinsa mare a durerii;
 Căci ce-ar putea pricepe călătorul,
 — De-ai fi chiar tu cea dusă de vintrele —
 De unde-au revărsat așa pusderii
 De ape adânci și unde li-i isvorul?

Eu n'aş voi, precum îți spun, s'alunec'
 Pe povârnișul plingerilor multe;
 Dar când zăresc în faptul tinereții,
 Că'n calea vieți-mi zările se'ntunec
 Și n'a fost nime'n lume să m'asculte
 În cele mai senine zile a vieții, —

Mă prinde-atunci o nesfirșită jale
 Și pana iau să scriu aceste rînduri...
 Le vei citi, ori nu, tu cea visată?
 Cădea-vor oare gândurile tale,
 Ca împletindu-se cu-a mele gânduri,
 Să dea speranței haina ei uitată?

De-o fi să stăm așa ca mai 'nainte,
 Eu nezărit în marea de 'ntuneric,
 Ce mă afundă 'n sânu-i de 'ngropare,
 Iar tu mereu copila cea cuminte,
 Voi ști atunci că dat mi-a fost să feric
 Durerea 'n lacăte de nepăsare.

Iar dac'o fi, ca tu citind aceste,
 Să înflorești surâș în colțul gurii
 Și apoi să hotărăști pe veci schimbată
 Și trista sufletului meu poveste,
 Ce imn frumos aș înălța naturii
 Ce-a reinviat cu viața mea de-odată!

CONST. MANOLACHE.

CLIPA

I.

— Are să fie furtună, camarade...

— Da domnule caprar, are să fie mare furtună... Cunosc eu ce poate vântul ăsta de răsărit, are să fie mânia lui Dumnezeu la noapte...

— Sf. Iosif aibă-i în pază, pe marinarii noștri !... pescarii au izbutit să scape cu toții...

— Ia uită-te colo în fundul zării, mie mi se pare că am zărit o pânză...

— Ți s'a părut; trebuie să fi săgetat aripa unei paseri care vrea să s'ascundă de urgia vântului, în dinții zidului... Cu bine. Schimbul vine peste două ceasuri...

Caprarul a plecat. Sentinela a rămas pe zidul unui fort, înconjurat de jur împrejur cu valuri.

Intr'adevăr furtuna se apropia ; soarele sta spre apus... Vântul se întăria iar apusul se îmbrăca în haina de purpură revărsându-și pe cer flacările lui, în vreme ce albastrimea mării se părea tot mai adâncă, tot mai rece... Ici colo, fața mării era brăzdată de coame de valuri albe, iar din adâncul ei plin de taină, se părea din când în când că oceanul căta să privească afară cu o privire dușmănoasă și palidă, ca o răzbunare de mânie pentru lunga vreme ce trebuise să-și înăbușe furia... Pe cer de asemeni părea că începe să se simtă o mișcare de neliniște. Nourii lățindu-se ca niște fășii lungi, se îndreptau dela apus spre răsărit și cum ajungeau acolo parcă se aprindeau unul după altul ca și când mânia uraganului îi asvârlea într'un cuptor înroșit în foc... Răsuflarea furtunei apropiate, se revărsa deasupra întregului ocean. De-asupra valurilor întunecoase, ca o aripă de pasere spăriată, se strecura o pânză.

Se vedea că pescarul întârziat ne mai având nădejde să ajungă la malul îndepărtat, cărmise luntrea spre fortul militar... Indepărtare de mult părea învăluit în ceață malul, din pricina valurilor cari băteau într'insul cu stropi reci și a întunericului care cădea. Cu glas trăgănat oceanul urla din adâncuri, trimițându-și pe rând oștile de valuri cari se aruncau spre dunga luminată a zărei... Pânza lotcei tot se sbătea, aici ivindu-se, aici depărtându-se ; se cunoștea că dânsa cu mare chin învinge valurile, căutând să se apropie de țarm. Sentinela care o privea din stânca fortului, avu părerea, că întune-

icul și marea anume parcă ar vrea să nimicească această lotcă singuratică în bezna ei și cu plescăitul valurilor pustiitoare...

În stânca fortului a strălucit lumina unui foc, apoi altul, pe urmă al treilea... Luntrea nu se mai putea zări, totuși pescarul putea să vadă luminile... câteva raze tremurătoare de-asupra oceanului nemărginit și infuriat...

II.

— Stăi, cine?... Sentinela de pe stânca fortului strigă la lotcă și o ia la țintă...

Marea e mult mai de temut decât amenințarea aceasta. Pescarul nu poate lăsa cârma din mână, pentru că în clipa aceea valurile i-ar fura luntrea isbind-o de stâncă... Apoi vechile arme spaniole nu nimeresc totdeauna în țintă. Hotca se furișează cu grijă printre valuri ca o pasăre care înoată, iar pescarul pândind momentul prinzios se lasă pe coama valului și când a ajuns sus, deodată se repede și strânge pânza; valul o poartă înainte și luntrea a fost azvârlită la malul care-i ferit de furia valurilor...

— Cine vine?.. întrebă iarăși sentinela cu o voce puternică, privind din locul lui, toată frământarea bietului pescar.

— Frate, deschide-mi în numele Sf. Iosif, răspunde pescarul... uite și furtuna vine...

— Așteaptă, are să vină caporalul acuma!...

Pe zidul fortului au lunecat umbre, s'a deschis o poartă grea, a lucit lumina unui felinar și s'au auzit murmure de glasuri. Ispaniolii au primit pe pescar în cazarma soldaților, unde va avea loc de hodină și căldură pentru toată noaptea.

Ce liniștit are să se gândească acuma pescarul la mânia furtunii și la întunericul plin de fiori care împânzesc mare și unde cu puțin înaintea se sbătea el cu luntrea.

Ușa s'a închis, așa că între fort și mare, pe care s'aprindeau în cele dintâi izbucniri, fășiind, în niște dungi lungi și late brăzdând întinsul ei, aprinse în spumele de fosfor se puneau ca o stavilă... La una din ferestrele stnguratice dintr'o margine a fortului, a clipit o lumină slabă ca un vis; pe când jos la mal, adăpostită de furtună, se legăna ușor luntrea, par'că s'ar fi cutremurat de loviri pe care le primea dela valurile sfârâmate.

(Va urma)

N. DUNĂREANU.

FUGA LUI ȚEPEȘ

Plete lungi ii fâlfăe pe spate,
Ochi sălbatici sub sprâncene-apar,
Pieptu-i saltă 'n oțelit pieptar,
Sabie grea de coapsa lui se bate
 Și pe buze-i joac' un răs amar.

Pe poteci muntoase călărește
Singur și de-ostași-i părăsit :
Pe-un sultan să prind'a năzuit,
Pătrunzând prin oaste-i nebunește,
 Dar a fost de soartă biruit.

Fuge-acum în trista pribegie,
Dar nu geme, nici e'ndurerat,
Doar de furie tâmplele-i se sbat,
Cad pe obraji-i lacrimi de mânie
 Și gonește 'ntr'una'n mers turbat.

Iar din zare luna scânteiază
Peste brazii 'nalți și șoptitori,
Verzi străjeri ai negrelor strâmtori,
Și-i privește Domnul și oftează :
 Ce țepi bune pentru trădători !...

I. M. MARINESCU,

DISPARIȚIA A DOUĂ DOMNIȘOARE

- AMINTIRI DIN GAZETĂRIE —

II.

Mapamondul a fost singurul ziar din București care a dat cele mai complete amănunte asupra dispariției celor două domnișoare din înalta societate. Astfel, renumele de care se bucură acest ziar nu numai că nu poate fi dezmințit, dar senzaționalul fapt publicat eri în coloanele *Mapamondului* este încă o dovadă puternică despre imensele sacrificii făcute de ziarul nostru, pentru mulțămirea celor patruzeci și patru de milioane, șase sute cincizeci și patru de mii, trei sute douăzeci și nouă de cititori.

Fie! Suntem dispuși a face noi sacrificii, numai cu ziarul nostru să nu-și știrbească nimic din prestigiul câștigat cu atâta muncă.

Cititorii noștri știu din numărul de eri al marelui ziar *Mapamondul* că cei doi ofițeri, cu cele două domnișoare dispărute s'au îndreptat spre satul Băneasa, în timpul nopții, cu trăsurile No. 365 și 464. Un moment am crezut că îndrăgostiții au plecat să se înece în lacul din apropierea acelu sat; dar presupunerea noastră a fost dovedită în urmă ca neadevărată. Într'adevăr, prima noastră grijă a fost să ne punem următoarea întrebare: ce au făcut tinerii după ce au plecat la Băneasa? Și, imediat ce ne-am pus această întrebare, am început să facem cercetările cele mai minuțioase.

Ei, bine! inteligenții noștri cititori poate nu ne vor crede când le vom spune că fugarii sunt în București; dar acesta este adevărul. Și iată cum am ajuns la această concluzie însemnată.

Eri, pe la orele unsprezece ne-am prezentat la subșeful siguranței publice. Domnul subșef este din principiu în contra interviurilor.

Totuși domnia-sa, cu amabilitatea-i caracteristică, s'a pus la dispoziția noastră și ne-a dat următoarele amănunte, de unde se va vedea că chestiunea se complică cu totul, spre cea mai mare nenorocire a părinților dispărutelor.

— «Ați cetit *Mapamondul* de azi? întreb eu.

— «Da! l-am cetit», ne-a răspuns subșeful, cu o siguranță și o precizie uimitoare.

— «Ei, ce ziceți despre dispariția celor două domnișoare?» mi-am permis să-l întreb din nou.

— «Ce să zic? Nu zic nimic. Am adus la poliție birjele cu No, 365

și 464 și mi-au spus același lucru», mi-a răspuns subșeful cu un aer plin de neîncredere.

— «Și ce v'au spus?» îl întreb iarăși.

— «Tot ceia ce ai scris și dumneata în ziar. Fetele au fost luate de cei doi tineri, cari le-au dus la Flora, unde le așteptau ofițerii. De aici au plecat la Băneasa, au petrecut acolo două ceasuri, apoi s'au întors la București, și s'au oprit la otelul Frascati. Am chemat și pe patronul otelului, care mi-a confirmat că, într'adevăr, au venit două părechi de tineri pe la orele 3 din noapte, dar au părăsit otelul azi dimineață, pe la orele 9 și jumătate.

— «Altceva nimic?

— «Nimic.»

Am mulțumit subșefului siguranței, care mi-a întins mâna, și m'a rugat să nu public interviewul pe care a binevoit să mi-l acorde.

Din cele scrise până aici, cititorii noștri au presupus, poate, că fugarii sunt încă în București. De această părere suntem și noi, cu toate că nu putem să afirmăm dacă nu cumva ne așteaptă vre-o surpriză care să ne pună pe gânduri.

Dar faptul trist din această afacere senzațională este următorul. Astăzi am primit la redacția ziarului nostru peste trei sute de scrisori, prin care suntem amenințați să nu mai publicăm nimic cu privire la dispariția celor două domnișoare. Presa este liberă însă, și ziarul nostru nu se teme de nici-o amenințare. Suntem gata să dăm o lecție bine-meritată acelor cari se pun în calea cercetărilor noastre. — și-i putem asigura de pe acum că noi vom fi învingătorii. Acei trei sute de nenorociți, cari ne-au scris cele trei sute de scrisori nenorocite să se astâmpere! Să nu ne silească să le dăm numele în vileag, sau să-i dăm în judecată pentru atentat la presa zilnică. Noi ne vom face datoria și vom urma cu cercetările înainte, până ce vom face lumină deplină în această afacere, care a zguduit societatea înaltă.

Deocamdată facem cunoscut cititorilor noștri că unul dintre părinții celor două dispărute e pe cale de a se sinucide. Dacă n'ar fi intervenit membrii familiei, astăzi am avea nenorocirea să anunțăm publicului românesc sinuciderea aceluși tată disperat. Fiți siguri însă, iubiți cititori, că tot din ziarul *Mapamondul* veți afla orice noutate senzațională în această afacere, — și că, dacă vom avea fericirea să aflăm sinuciderea aceluși părinte, publicul va fi în curent cu toate. A-nume: va ști motivul sinuciderei, ora la care s'a sinucis, cele din urmă cuvinte pe cari le-a roștit sinucigașul, ultimele sale dorinți, dacă

va fi înmormântat la Belu sau la Sf. Vineri, și, în sfârșit, ziua și ora înmormântării.

Ținem cu acest prilej să atragem atenția cititorilor noștri că unele ziare din Capitală, cari nu se vând, n'au avut nici măcar un rând cu privire la dispariția celor două domnișoare. În special, atragem atenția cititorilor noștri că ziarul *Minciuna* a plagiat articolul întocmai. Hoții de la acel ziar nu se sfîșesc, și afirmă cu toată tăria că ei au fost cei dinții cari au dat cele mai complete amănunte asupra acestui caz extraordinar. Redactorii *Minciunei* își merită epitetul de mincinoși. Singurele, adevăratele, neînfloritele, exactele și precisele informații asupra dispariției celor două domnișoare se găsesc numai în ziarul *Mapamondul*.

Reporter.

Articolul meu a făcut cea mai mare senzație în oraș. Inuși directorul era așa de mulțămît, în cât m'a chemat în biroul lui și-mi-a mărit salariul cu un leu șaptezeci și cinci de bani. spre cel mai mai mare necaz al colegilor mei.

Mărturisesc că la acest mare succes nu mă așteptam. Ideia mea fusese așa de bună și prinsese rădăcină așa de puternică! Spuneam directorului:

— «Vre-o douăsprezece zile vom bate apa în piuă cu această dispariție. Apoi, dacă se va întâmpla vre-o sinucidere în acest timp, în oricare parte a țării, sau chiar vre-o sinucidere din străinătate, voi căuta să fac vre-o legătură între dispariția celor două domnișoare din societatea înaltă și bietul sinucigaș care va cădea întâi în căpcană.»

Directorul mi-a strâns mâna prietenște, s'a uitat cu veselie în ochii mei, bucurându-se că are un reporter cu niște calități așa de excelente. Dar tocmai când calitățile mele erau să ieasă la iveală, un războiu groaznic intervine între Anglia și cele două republici din Africa de sud ale Burilor. Iată telegrama pe care am primit-o dela corespondentul nostru din Budapesta:

Capetown. Astăzi a izbucnit războiul Anglo-Bur. Dimineată a fost liniștea cea mai perfectă; dar după amiază Burii au atacat cu cea mai mare energie armata Engleză. Un măcel îngrozitor a avut loc. Burii au dat dovezi căsunt niște războinici extraordinari. Armata Engleză a avut pierderi colosale. Numărul ucișilor se presupune c'ar fi vre-o șapte mii.

Din armata Burilor n'au căzut decât vre-o douăzeci și cinci de inși.»

Directorul veni repede în redacție, unde ne strânseserăm cu toții, ca să ne împărțim atribuțiile în acest Războiu. Unul dintre noi a fost

însărcinat cu «fabricarea» telegramelor. Altul a fost însărcinat să scrie un roman din viața Burilor. Altul trebuia să desemneze scene din războiu. Mie mi s'a dat însărcinarea de a scrie schițe și amănunte senzaționale din timpul ciocnirilor între cei doi beligeranți. Altul, în sfârșit, a primit să scrie despre vitejia și actele războinice ale nevestelor Burilor.

— «Acum, băeți, pe lucru!» spune directorul, plecând din camera de consiliu a redacției.

După o jumătate de ceas un butoiu de bere rece a fost adus pe masa noastră. Cincisprezece halbe goale așteptau să fie umplute. Directorul ne-a ținut un mic discurs:

— «Domnilor, vă rog munciți și dați-vă toată osteneala. Iată un bun prilej ca ziarul nostru să se răspândească cât mai mult. Dela talentul dumneavoastră de ziarști depinde succesul *Mapamondului*.

Nu mă îndoesc că vă veți da toate silințele pentru lansarea ziarului. Trăiască Englezii și Burii! Trăiască războiul! Trăiască popoarele cari au de gând să se războiască de acum înainte!

— «Domnule Director, întreb eu, dar ce facem cu dispariția celor domnișoare? Cititorii au să fie nemulțumiți dacă încetăm să...

— «Dă-le dracului de domnișoare, că nu mai avem nevoie de dispariția lor. Scrie o informație că s'au întors acasă, — și iată afacerea terminată.»

Iar după ce am băut butoiul cu bere, am început, firește, fiecare, să scriem despre războiul Anglo-Bur.

Totuși, printre coloanele pline cu cele mai autentice informații asupra războiului din Africa de Sud, cititorii *Mapamondului* au putut citi și următoarele rânduri cu privire la dispariția celor două domnișoare:

«Suntem fericiți că putem face cunoscut cititorilor *Mapamondului* că cele două domnișoare cari au dispărut zilele trecute, s'au întors astăzi la domiciliul părinților lor. Așa dar sinuciderea pe care o anunțasem a fost amănată dela sine. Părinții au primit cu cea mai mare bucurie pe cele două dispărute. Locotenenții A. B. și C. D. au renunțat la gândul meschin de a pune mâna pe averile frumoase ale celor două domnișoare. Bucuria părinților este cu atât mai mare, cu cât cele două domnișoare s'au întors de bună voe acasă.

Trimitem felicitările noastre cele mai sincere părinților cari și-au recâștigat pacea, bucuria și nădejdea pierdută pentru un moment.»

Sărmanul public cititor de ziare!!...

S A U I T

*Răsai în largul zării, Primăvară,
Cu nimb de raze și vesmânt de flori;
Să prindă glas, de seara până'n zori,
De sub nămeți, a umbrelor fanfară.*

*Să văd sosind profeticii cocori,
S'aud la streșini viers de rândunele,
Prin văi să crească lan de viorele,
S'în crâng să vină iar priveghetori...*

*Același dor de lumea fermecată,
Cu seri de basm și nopți de pribegire,
Același dor să-l mai trăesc odată;*

*Și iar să uit viața-mi de sihastru:
Să mă îndrăgesc de-a fetelor privire
Și de seninul cerului albastru.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

G. TUTOVEANU.

I S G O N I T A

Unui poet

*...Si dragostea mea sumbră, s'a întors cândva rănită,
Cu aripile frante în sbuciumu' -alungărei, —
Căci prea încrezătoare s'a avântat spre Dănsa,
Strivindu-și semeția de stânca Nepăsărei.*

*Iar azi o simt cum tainic pe veci de veci îmi piere,
Răpind cu ea din lumea-mi ce-a vuse mai frumos, —
Căci n'are drept la viață, în inimile lor
Iubirea umilită a unui biet sfios!*

A. POPOVICI-BĂNĂȚEANU.

GUY DE MAUPASSANT

PELUNĂ

Iși poartă bine numele său de război abatele Marignau. Era un preot înalt, uscățiv, fanatic, cu sufletul veșnic exaltat, dar drept. Toate credințele lui erau fixe fără a șovăi niciodată. Iși închipuia că cunoaște pe D-zeu, că-i pătrunde dorințele, voințele și intențiile lui.

Când se plimba cu pași mari prin alea micei sale grădinițe, câte odată o întrebare i se punea în minte: «De ce D-zeu făcut-a oare toate acestea? Și căuta cu îndârjire, luând în mintea sa locul lui D-zeu și găsea mai totdeauna răspunsul». Nu era el acela care într'un avânt de supusă umilință ar fi șoptit: «Doamne, gândurile-ți sunt de pătruns».

Iși zicea: «Sunt sluga lui D-zeu, trebuie să cunosc rostul faptelor lui și dacă nu-l cunosc trebuie să-l ghicesc.

Totul în natură îi părea clădit cu o logică desăvârșită și minunată: «De ce» și cu «fiindcă» veșnic se cumpăneau.

Aurorile erau făcute pentru a înveseli deșteptarea din somn, zilele pentru a coace holdele, ploile pentru a le uda, seara pentru a pregăti somnul și noaptea întunecoasă, pentru a te odihni.

Cele 4 anotimpuri corăspundeau fără greș tuturor trebuințelor plugărei; și niciodată bănuială n'ar fi putut atinge pe acest preot, că natura n'are scopuri și că tot ce trăește s'a potrivit neiertătoarelor nevoi ale timpului, climei și materiei.

Dar el ură femeia, o ura fără să-și dea seama, și o desprețuia din instinct. Adesea îngâna vorbele lui Iisus: «Femeie, ce este între tine și mine»? și adăuga: «s'ar părea că însuși D-zeu pare nemulțumit de acea făptură a sa».

În mica grădiniță scaldată de lumină dulce, pomii săi în șiruri lungi, își desemnau în umbră brațele lor slabe de lemn abea îmbrăcate cu verdeață, pe când glicina uriașă agățată de peretele casei, exala miresme dulci, îmbătătoare, făcând să plutească în seara caldă, limpede, un fel de duh îmbălsămat.

Femeea pentru el era un copil de 12 ori necurat..... Ea era ispititoarea, care prinsese în mrejele ei pe primul om și care urmărea într'una opera sa de pierzare, aceea făptură slabă, primejdioasă și tainic turburătoare. Și mai mult decât corpul ei de pier-

zanie, ura sufletul ei iubitor. Adesea simțea dragostea femeilor legată de el și cu toate că se știa înatacabil se înfuria de acea trebuință de a iubi care vibrează veșnic în ele. D-zeu după credința sa nu crease femea decât pentru a ispiti pe om și a-l încerca. Nu trebuie să te apropii de ele decât numai cu fereală și cu frica pe care o ai de curse. Ele îi păreau lui într'adevăr asemănătoare unei curse cu brațele lor întinse și cu buzele deschise spre om.

Era îngăduitor numai față de călugărițe, pe cari jurământul lor le făcea inofensive; dar totuși se purta aspru cu ele, fiindcă simțea totdeauna viu în fundul sufletului lor înlănțuit, al inimei lor înjosite acea veșnică dragoste care încă venea spre el cu toate că era preot. O simțea în privirea lor mai umedă de milă ca aceea a călugărilor, în extazul lor unde se amesteca sexul, în avântul lor de dragoste pentru Christos, și aceasta mai ales îl indigna, fiindcă era dragoste de femei, dragoste senzuală.

Sințea acea dragoste afurisită până chiar în ascultarea lor, în dulceața graiului lor, când ele îi vorbeau, în ochii lor aplecați spre pământ și în lacrimile lor supuse, când le ocăra cu asprime.

Și-și scutura mantaua ieșind pe porțile mănăstirii și se ducea întinzându-și pașii, ca și când ar fugi de primejdie.

Avea o nepoată care trăia cu mama ei într'o cășcioară vecină. Voia cu tot prețul s'o facă soră de caritate. Era frumoasă, zgłobie și batjocoritoare. Când preotul o suduia, ea râdea, și când se mânia, ea îl săruta cu patimă strângându-l la inimă, pe când el căuta involuntar să se desfacă de acea înlănțuire care totuși îl făcea să guste o plăcere dulce, trezind în adâncul inimei lui acea senzație de paternitate care stăpânește pe tot omul.

Adesea el îi vorbea de D-zeu, de D-zeul său, umblând cu ea alături prin lanuri. Ea nu-l prea asculta și privea cerul, iarba, florile cu o veselie de a trăi, care se destăinuia în ochii ei. Câteodată ea se repezea pentru a prinde o gănganie ce sbura și striga aducând-o. «Uite moșule ce frumoasă e; imi vine s'o sărut!», și acea nevoe de a săruta muștele, semințele de liliac îngrijeau, supărau și revoltau pe preot, căci el descoperea și aici acea dragoste de nedesrădăcinat care incolțește veșnic în inima de femei.

Când deodată eată că într'o zi nevasta diaconului, care se îndeltnicia cu gospodăria abatelui. Warignau, îi anunță cu precauțiune, că nepoata-i avea un îndrăgostit.

Simți o sdruncinare grozavă și rămase incremenit cu fața-i plină de săpun, căci tocmai se râdea. Când își reveni în fire și putu să gândească și să vorbească, exclamă: «Nu e adevărat, minți Mela-

nio! Dar țărâncă își puse mâna pe pept: D-zeu să mă judece că mint, Sfinția ta! Vă spun că se duce în toată ziua, de îndată ce vi s'a culcat sora, se întâlnesc pe malul râului; n'aveți decât să vă duceți între 10 și 12 de noapte».

Își ciopârți în fugă barba și începu să umble cu pași repezi, cum făcea de regulă în timpul meditațiilor grave. Când vrî să reînceapă a se rade se tăia de 3 ori dela nas până la ureche. Toată ziua rămase tăcut, de indignare și mânie.

Pe lângă furia lui de preot în fața neînvinsei dragoste, se adăuga o exasperație de tată moral, de păstrătorul unui suflet, amăgit, furat, înșelat al acestei copile, acea sufocație egoistă a părinților cărora le vestește copilul lor, că și-a ales soțul fără voea și incuviințarea lor. După masă căută să citească puțin, dar nu putu și din ce în ce se exasperă mai mult. Când sunară 10 ceasuri își luă bastonul, un baston înspăimântător de stejar, de care se slujea în cursele lui în timpul nopții când vizită vre'un bolnav și privi surăzător acea mă-tăhală de băț pe care îl învârtea în mâna lui puternică de locuitor la țară. Apoi deodată se năpusti și scrâșnind din dinți se lăsă pe un scaun, al cărui spătar crăpat căzu pe podeală. Deschise ușa pentru a ieși; dar se opri pe prag, uimit de o seară cu lună așa de frumoasă cum arareori mai vezi. Și cum avea un spirit exaltat, unul din spiritele acelea pe care trebuie să le fi avut părinții bisericii, acei poeți visători, se simt deodată distras, emoționat de măreția și farmecul acelei nopți senine.

Respiră adânc sorbind aerul precum bețivii sorb vinul, și se duse cu pași lini, încântat, mirat, uitându-și aproape nepoata. Deîndată ce ajunse în câmp se opri, pentru a privi toată întinderea scădătată, în acea lumină mângăetoare inecată în acel farmec blând și molatec al serilor senine! Broaștele într'una aruncau prin văzduh notele lor scurte și metalice și privighitorile îndepărtate amestecau muzica lor ușoară și tremurătoare făcută pentru sărutări, cu farmecul seducător al luminei de lună.

Abatele începu să umble cu inima învinsă, neștiind de ce se simțea ca slăbit, ca zdrobit așa de odată: îi venea să se așeze jos, să rămăe acolo, să privească, să admire pe Dumnezeu în opera lui.

Colo urmând coturile micului râu se întindea în șerpuituri un lung șir de plopi.

O ceață subțire, o vapoare albă pe care razele lunii o străbăteau dându-i un luci argintiu și făcând-o strălucitoare, plutea împrejurul și deasupra colnicelor, învelind tot cursul șerpuitor al apei cu un fel de văl ușor și transparent.

Preotul se opri din nou, pătruns până în adâncul sufletului de o induișoare crescândă și irezistibilă.

Și o indoială, o frică nehotărită îl cuprinse; simțea născându-se în el una din întrebările pe care și le punea câte odată: «De ce Dumnezeu a făcut aceasta?» Fiindcă noaptea e făcută pentru somn pentru inconștient, pentru odihnă, pentru uitare, de ce s'o faci mai frumoasă ca ziua, mai dulce ca aurorile și amurgurile și de ce acest astru blând și atrăgător, mai poetic decât soarele și care pare destinat, într'atât e de tainic, a lumina lucrurile prea delicate și făcute pentru lumină, face așa de străveziu întunericul?

De ce cea mai măiastră dintre pasărilor cântătoare nu se odihnește ca și celelalte și începe să cânte în întunericul ce-ți turbură sufletul?

De ce acea umbră străvezie aruncată pe pământ? De ce acea tresărire a inimii, acea emoție a sufletului, acea moleșire a trupului? De ce acea năvală de seducțiuni, pe care oamenii culcați în paturile lor nu le simt?

Pentru cine se desfășoară acele priveliști mărețe, acea poezie revărsată din cer pe pământ? Și abatele nu pricepea...

Dar iată că colo la marginea pajiștei sub bolta copacilor stropiți de bruma scânteitoare, se iviră două umbre alăturate.

Bărbatul era mai nalt și ținea pe după gât pe prietena lui. Din, când în când o săruta pe frunte.

Ei împrumutau astfel viață acelei priveliști nemișcate care îi înconjură ca o ramă Dumnezeiască făcută anume pentru ei.

Păreau amândoi o singură ființă căreia era închinată noaptea acea tăcută și liniștită. Se apropiau de preot ca un răspuns viu, ca un răspuns pe care Stăpânul îl trimetea întrebărei sale. Rămase în picioare, turburat cu inima svâcnindă și i se părea că vede ceva biblic, ca dragostea lui Ruth și Booz, îndeplinirea voinței dumnezeiești, într'un decor imens de care vorbesc Cărțile Sfinte.

În capul lui începură să sune verseturi din Cântarea Cântărilor. Strigătele de patimă, chemările trupului; toată poezia caldă a acestui poem arzător de iubire.

Și-și zise: «Poate că Dumnezeu a făcut aceste nopți pentru a acoperi cu un văl de ideal dragostea omenească. Se retrăgea din fața perechii îmbrățișate ce înainta mereu. Și totuși ea era nepoata lui.

El însă se întreba acum dacă n'ar supăra pe Dumnezeu turburînd

visul celor doi îndrăgostiți. Și oare Dumnezeu nu îngăduie de loc dragoștea, de vreme ce o împodobește cu o astfel de splendoare?

Si fugi, pierdut, aproape rușinat, ca și când ar fi intrat într'un templu unde n'avea dreptul să calce.

C. CARADJA.

SONET

Când geme răsvrătită marea mîinții
În val de gând mă Poartă 'n vreme bătrâne,
În zarea unde-apune, «azi» și «mâne»,
Eternul rost al vremii și-al ființii.

Aici se stîng pornirile-mi păgâne,
Și'n alte lumi văpăile credinții
Deschid o cale largă năzuinții,
Dând blînde legi pe pasul meu stăpâne.

Și-o altă viață 'n câmpul ei mă chiamă,
Tu-mi cânti duios un cânt de leagăn, mamă,
Și-o taină dulce sufletu-mi supune..

— Cu-un vis senin speranța 'n veci te mîinte,
Jar tu spre vis pășești mereu 'nainte,
Și'n urma ta comori rămân, nebușe!

A. VANIA.

REVISTA GENERALA

REVISTA CARTILOR.

În editura librăriei Socec «Biblioteca românească» publică o interesantă lucrare de psihologie animală datorită scriitorului rus Lunkevici și tradusă de către d-l. dr. G. Duscian pe care-l cunoaștem bine dela o vreme încoace ca un harnic tălmăcitor în românește al literaturii de peste apa Nistrului.

*

«Biblioteca pentru toți» a tipărit de curând traducerea vesticului roman pasional «Peter Schlemihl, omul care și-a pierdut umbra» de poetul romantic german Adalbert von Chamisso. Domnul Barbu Constantinescu a redat într-o limbă românească elegantă, limpede și mai cu seamă poetică interesantul basm de pribegie fără odihnă a eroului care a fost însuși poetul acesta, francez prin naștere și prin pornirile adânci ale sufletului său, german prin cultură și sentimente, surghiunit oare cum de pretutindeni și negăsind nicăieri pacea căutată în lungul și largul pământului.

*

Despre lucrarea în versuri a d-lui L. Dauș, apărută în «Biblioteca pentru toți» sub titlul de «Blestemul», vom scrie în cel mai apropiat număr al Revistei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RASPUNSURI

Domnului Gh. Cost. (Galați).—Strofa întâia foarte curgătoare și armonioasă, de asemenea mai departe aveți unele versuri bine turnate. Însă cuprinsul nu e cu desăvârșire lipsit de banalități și din această pricină poezia D-v, cu toate cele câteva însușiri deosebite, nu se poate publica.

D-lui Sm. Brăd. (Tântăreni).—Vă mulțumim pentru atenție. Versurile sunt drăgălașe, nu însă fără cusur. Paginile de proză mai au trebuință de îngrijire. Lucrați cu nădejde și mai vestiți-ne din vreme în vreme.

D-lui T. Leasă.—Vedere limpede și entuziasm tineresc pentru farmecele firei,—însă forma este prea părgănită și câteva icoane din tabloul rustic pe care l-ați zugrăvit, fac o ciudată impresie de exagerare.

D-lui N. Mar.—Am primit încercările trimise. Păreți prea tânăr. Inspirația D-v. poetică este lipsită de strălucire și căldură. Citiți mult! Iată ce vă putem sfătui.

D-lui P. Nich.—Rândurile domniei-voastre ne-au venit abia Joi, când Revista se tipărise. Avem toată buna voință, dar până în clipa de față, nici unul dintre colaboratori n'a fost plătit... Ar trebui fonduri, care însă ne lipsesc. Cu multă părere de rău.

D-lui G. Rotică.—Mulțumiri din toată inima.

D-lui Mih. Ard.—Întâiele patru stihuri sunt frumoase, încolo numai stângăcie prozaică, până la sfârșitul bucății. Același iucru și despre a doua încercare.